

Három ismeretlen

(Congressional Medal of Honor kitüntetett magyarok.)

magyar hős

Irta: VASVÁRY ÖDÖN

AMERIKAI MAGYAR VILÁG

Az Egyesült Államokban éppenny, mint a világ minden más államában, szokásban vannak bizonyos kitüntetések, amikkel egyes emberek kiváló teljesítményeit jutalmazták az irodalom, művészet, jótékonyág, katonai hősiesség stb. terén. Régente címeket adományoztak, sokszor hatalmas vagyonok csatolásával. A bárói, grófi, hercegi és egyéb rangok ezért keletkeztek. Később elég volt maga a cím is, például Magyarországon a király egészen a legutóbbi időig „nemesi” rangra emelhetett valakit, ami azonban a világon semmitsem jelentett. Ugyancsak Magyarországon a két világháború között, Vitéz” címet kapott a kiváló katona, tanácsos vagy főtanácsos címet a hivatalnok, úgy hogy az előbbi „nagyágos” ur lett, az utóbbi pedig még több „méltóságos”. Ezekből aztán annyi lett, hogy egy időben, természetesen inkább a vicc kedvéért, gombokat viseltek, ezzel a felírással: „Nem vagyok méltóságos.”

Vasváry Ödön

A címadományozás magyar földön ma is szokásban van, a munkásvilágban is, ahol azelőtt erről természetesen szó sem volt. Díjakat osztanak ki minden évben, az élet valamennyi munkamezején és a díj sok esetben címmel is jár. Az érdemrendekből néha három-négy egyforma is van a kiváló férfiú vagy nő mellén és ma már nem is nagyon könnyű eligazodni köztük, hogy melyik mit jelent.

A világháborúk előtti időben a monarchiában a legmagasabb katonai kitüntetés a Mária Terézia lovagrend volt, amelyet a királynő egy fontos katonai győzelem emlékére alapított. Ezt csakis katonatisztek kaphatták kivételes vitézségért s úgy tudom, hogy a bárói rang is vele járt. Báró Fejérváry Géza tábornok, volt hadügyminiszter és miniszterelnök is ilyen révén

1974
febr. 15.

lett báróvá.

Az Egyesült Államokban is vannak különböző katonai kitüntetések, rendjelek, amelyek között a legelső és legnagyobb a **Congressional Medal of Honor**; amelyet a több mint száz esztendő előtti polgárháboruban alapítottak. Ezt minden katona megkaphatja, aki valamilyen nagy hősi tettel tűnik ki. Érdekes, hogy 1862-ben, az alapításkor hangsúlyozták, hogy ezt a kitüntetést csakis altisztek és közkatona kaphatják meg, de egy esztendő múlva kiterjesztették a tisztekre is.

Hosszu ideig amerikai magyar katona nem kapta meg ezt a magas kitüntetést. Az elsőnek, aki megkapta, majdnem huszesztendeig várnia kellett a kitüntetésre a hőstett után. Mint tudjuk, ez a magyar katona **Julius H. Stahel-Számvald** volt, aki mint fiatal könyvkereskedő valamikor Petőfi Sándor barátságával dicsekedhetett. Az amerikai polgárháboru alatt Major General rangra emelkedett és a kitüntetést az 1864 június 5-én lefolyt piedmonti, Va. csatában kifejtett rendkívüli hősiességért kapta, amikor ő maga is megsebesült, de sebeit bekötöztetve, visszament a csatába, amit meg is nyert.

Esetleg lett volna egy másik magyar is, egy bizonyos **Leopold Karpeles**, az 57-ik massachusettsi ezred őrmestere és zászlótartója, aki a Wilderness, Va. csatában menekülő szakaszát rábirta, hogy térjenek vissza a harcba és megmentette az ezredzászlót, 1864 május hatodikán. Baj az, hogy születési helyeül a hivatalos iratokban Magyarország van említve, míg más adatok szerint Prágában született. Washingtonban halt meg.

Nemrégem fedeztem fel, hogy a spanyol-amerikai háboru is adott egy Congressional Medal kitüntetéses magyar katonát Amerikának. A neve: **Vadas (Vadász) Albert** tengerész, aki 1876 márciusában született. Hőstettét Cubában, egy Cienfuegos nevű helyen hajtotta végre 1898-ben, május 11-én, amikor az ellenség szakadatlan tüzelése dacára élete kockáztatásával elvágott egy fontos kábelt. Többet nem tudunk róla.

A vietnami szerencsétlen és méltán népszerűtlen háboru (amit igazi háborunak nem is tartanak, mert nem a kongresszus hadüzenetén alapult), két magyar hőst produkált, akit érdemesnek ítélték a legnagyobb kitüntetésre.

Az egyiknek neve: **Molnár Frankie Zoly**, az Army törzsrőrmestere, a negyedik hadtest nyolcadik ezredében, aki Logan, W.Va.-ban született, minden valószínűség szerint magyar bányászszülőktől. Hőstettét, amely 1967 május 20-án történt, amikor életének

kockáztatásával, rendes katonai kötelességén messze túlmenően saját testét dobta egy közéjük hajított kézigránátra, amely abban a pillanatban felrobbant és megölte a hős katonát. A hivatalos jelentés hosszasan írja le az esetet. Molnár volt a vezetője egy katonai szakasznak a vietnami Kontum tartományban. Alig helyezkedtek el, az ellenség rendkívül erős tüzelés alá vette a helyet, így készítve elő az éjszákára tervezett támadást. Molnár elhagyta biztonságos helyét és hasoncsuszva közeledett az ellenség felé, hogy a támadás kivédését könnyebbé tegye. Hamarosan észrevette, hogy egy ellenséges szakasz közeledik feléje. Tüzelni kezdett rájuk és pontos célzásának eredménye gyanánt öt ellenséges katonát holtan maradt a mezőn, a többi megfutamodott. Az éjjeli támadás be is következett, minden elképzelhető fegyverrel és municióval. Molnár hamar rájött, hogy a rendelkezésükre álló munició és kézigránát majdnem elfogyott. Újra hason csuszva indult el, hogy újabb municiót és kézigránát készletet hozzon, ami sikerült is. Embereivel sikerült a támadást visszaszorítani. Ekkor a sebesültek segítségére sietett, hogy azok biztonságos helyre kerüljenek. Több katonája segítségével egy súlyos sebesültet vittek, amikor egy ellenséges kézigránát csapott közéjük. Molnár habozás nélkül rádobta magát a felrobbanó kézigránátra, amely megölte. A hivatalos jelentés Molnár megleghangu dicséretével végződik, aki az amerikai haderő legtiszteltebb hagyományainak szellemében, életének feláldozásával mentette meg bajtársait. 24 éves volt.

A másik vietnami hős magyar fiu, aki Congressional Medal of Honort kapott Rabel László hősiessége szintén életébe került a vitéz katonának. A dátum 1968 november 13. a hely Vietnam, Binh Dinh tartomány. A budapesti születésű, 29 éves Rabel törzsőrmestere volt a 173-ik repülő brigádnak, 74-ik gyalogság és Minneapolisban állt be a hadseregbe. A róla szóló hivatalos jelentés szintén hangsúlyozza a kötelességen teli hősiességet. Rabel a „Team Delta” szakasz vezetője volt. Felderítő járőrösen voltak egypár emberrel, amikor az egyik katona mozgólódaát látott az ellenség területén. Pillanatok múlva egy ellenséges kézigránát süvítését hallották. A gránátbomba egészen közel hozzájuk esett le és ekkor pontosan az történt, ami Molnár őrmester esetében: Rabel László habozás nélkül saját testét vetette a felrobbanó bombára, amely széttepte az önfeláldozó magyar fiut, de a többi katona sértetlen maradt. A hivatalos jelentés éppen olyan dicsérettel szavakkal fejeződik be, mint Molnár esetében. Rabel is az amerikai haderő legiszteltebb hagyományainak megfelelően szerzett magának is, az amerikai hadseregnek is dicsőséget.

Az amerikai magyarságnak kötelessége volna ápolni ezeknek a magyar hősöknek megszentelt emléket.

